

A HELYI AKCIÓCSOPORTOK, MINT BELSŐ FEJLESZTÉSI TÉNYEZŐK SZEREPE ÉS FELADATAI A VIDÉKFEJLESZTÉSI POLITIKA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK RENDSZERÉBEN

KIS KRISZTIÁN – SZEKERESNÉ KÖTELES RITA

Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar
6800 Hódmezővásárhely, Andrásy út 15.
kis@mgk.u-szeged.hu

ABSTRACT – The role and tasks of the Local Action Groups as inner development factors in the realization of the rural development policy

Due to the ever-increasing role of the LEADER approach in the realization of the rural development policy, the Local Action Groups (LAGs) became key players of the institutional system of the rural development. Their activities in local development mean a spatial organising power in rural areas. Their operation effectively contributes to the realization of the European rural development policy at local level by promoting competitive and sustainable development of their area. Having this role requires an active and conscientious work of the LAGs both in the process of programming and implementation. In this study, by an example of the LAG operating in the Hódmezővásárhely micro-region, we present that the role of the LAGs executing Local Development Strategies must not be narrowed merely in the distribution of sources coordinated by them. The effective and successful implementation of the strategy needs more different task in order to improve the capacity of the local community to act and increase the cooperation between the local actors.

Kulcsszavak: Vidékfejlesztési politika, LEADER-megközelítés, Helyi Akciócsoportok
Keywords: Rural development policy, LEADER approach, Local Action Groups

BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉS

Az EU vidékfejlesztési politikájának célja a hátrányos helyzetű vidéki térségek elmaradottságának mérséklése, összhangban a társadalmi és gazdasági kohézióval. Egy olyan összetett tevékenységről van szó, melynek révén javulnak a vidéki településeken élők életfeltételei és a vidék fenntartható módon képes különböző funkcióinak ellátására. A vidékpolitikai célok érvényre jutásában fontos szerepet játszanak a LEADER-program keretében Európa-szerte megalakult fejlesztő szervezetek, az ún. Helyi Akciócsoportok (HACS-ok), melyek feladata a fenntartható fejlődésre irányuló helyi stratégiák kialakítása és végrehajtása. A dolgozat megírásával kapcsolatban célunk kettős: egyrészt rendszerbe foglalni a vidékfejlesztési politika megvalósulásának folyamatát – a szakpolitikától a projektek megvalósításáig –, melyben a LEADER-módszer alkalmazása növekvő jelentőségű; másrészt bemutatni a HACS-ok mint belső fejlesztési tényezők szerepét és meghatározni azok fontosabb feladatait a vidékfejlesztési politika helyi szintű megvalósításában.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Dolgozatunk szintetizáló munka, melynek megírása során a hivatkozott vidékfejlesztési dokumentumok mellett alapvetően támaszkodtunk korábbi írásainkra és többéves vidékfejlesztő munkánk során megszerzett elméleti és gyakorlati ismereteinkre. A HACS-ok feladatainak meghatározását és bemutatását a Hódmezővásárhelyi kistérségben működő Akciócsoport („A Vásárhelyi Vidék Jövőjéért Egyesület”) intézményesülési, tervezési és eddigi működése során nyert tapasztalataink segítették.

EREDMÉNYEK

A vidékfejlesztési politika megvalósulásának szintjei LEADER-szemléletben

2005. június 20-án Brüsszelben az EU agrárminiszterei egyetértésre jutottak a 2007-2013 között alkalmazandó új vidékfejlesztési rendelet tartalmában. A Tanács által 2005. szeptember 20-án kiadott, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról szóló 1698/2005/EK Rendelet a vidékfejlesztési politika 2007-2013 közötti keretrendelete, mely a szakterület szempontjából irányadó alapszabályokat, ill. a tagországok, és régiók által meghozható szakpolitikai intézkedéseket határozza meg. A vidékfejlesztési rendelet fontos küldetése, hogy – összhangban a lisszaboni és göteborgi stratégiával – versenyképes és fenntartható vidékfejlesztés valósuljon meg Európában. A rendelet értelmében a *vidékfejlesztés támogatásának* az alábbi célkitűzésekhez kell hozzájárulnia (AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA, 2005):

- a mezőgazdaság és az erdészet versenyképességének javítása a szerkezetátalakítás, a fejlesztés és az innováció támogatása révén;
- a környezet és a vidék minőségének javítása a termőföld-hasznosítás támogatása révén;
- az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági tevékenység diverzifikálásának ösztönzése.

A vidékfejlesztési rendelet értelmében az Európai Unió Tanácsának 2006. február 20-ig határozatot kellett hoznia a vidékfejlesztésre vonatkozó Közösségi Stratégiai Iránymutatásokról. A stratégiai iránymutatások a rendeletben megállapított tengelyek végrehajtása céljából közösségi szinten határozzák meg a 2007. január 1-jétől 2013. december 31-ig terjedő programozási időszakra vonatkozó vidékfejlesztési stratégiai prioritásokat. A 2006/144/EK stratégiai iránymutatás szerint *az EU vidékfejlesztési prioritásai* a következők (AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA, 2006):

- a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása,
- a környezet és a vidék állapotának javítása,
- az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése,
- a helyi kapacitás kiépítése a foglalkoztatottság és a diverzifikáció érdekében.

A stratégiai iránymutatások elfogadását követően, a programozás következő lépéseként a tagállamoknak el kellett készíteniük nemzeti stratégiai tervüket, amely tartalmazza az EMVA és az érintett tagállam cselekvési prioritásait, figyelembe véve a közösségi stratégiai iránymutatásokat, azok konkrét célkitűzéseit, valamint az EMVA-ból és más finanszírozási forrásokból származó hozzájárulást. 2006 augusztusában és szeptemberében zajlott Magyarország nemzeti vidékfejlesztési stratégiája, az „Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013)” elnevezésű stratégiai dokumentum társadalmi egyeztetése, melyet követően a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) kidolgozta a vidékfejlesztési programot. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (ÚMVST) tartalmazza a hazai vidékfejlesztési program 2007-2013 közötti stratégiai kereteit. Az ÚMVST a magyarországi szükségletek, a fejlődési potenciálok, valamint a közösségi prioritások figyelembe vételével az agrár- és vidékfejlesztés nemzeti fejlesztési irányait, prioritásait az alábbiak szerint határozta meg (FVM, 2007A):

- a mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és erdészeti szektor versenyképességének javítása, a strukturális feszültségek enyhítése, a termelési szerkezetváltás elősegítése;

- a versenyképes agrárgazdaság humán feltételeinek megteremtése, különös tekintettel az innovációs készség és a piacorientált szemlélet elterjedésére;
- a fenntartható termelés és földhasználat garanciáinak erősítése;
- a vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, illetve a vidéki életminőség javítása, a vidéki települések lakosai számára a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása;
- a helyi közösségek fejlesztése.

A társadalmi egyeztetést követően a programozásért felelős FVM elküldte a Bizottságnak a társadalmasítás során elhangzott vélemények figyelembevételével és a beérkezett kiegészítések beépítésével kialakított dokumentumot. A Bizottság jóváhagyása után, az elkészített stratégia alapján kezdték meg a vidékfejlesztési program – Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) – elkészítését, amely tulajdonképpen a nemzeti vidékfejlesztési stratégia végrehajtásának magyarországi keretét jelenti. A programban tengelyek szerint, az egyes beavatkozási területeknek megfelelően határozták meg a konkrét intézkedéseket, amelyek tulajdonképpen támogatási jogcímeket jelentenek. Az EU vidékfejlesztési bizottsága által 2007. szeptember 19-én elfogadott ÚMVP a fentebb említett nemzeti vidékfejlesztési stratégiában meghatározott prioritások végrehajtása érdekében – összhangban a vidékfejlesztési rendelettel, valamint a közösségi stratégiai iránymutatásokkal – az alábbi **négy támogatási tengelyt** fogalmazza meg (FVM, 2007B):

- I. tengely: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása,
- II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése,
- III. tengely: A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása,
- IV. tengely: A LEADER-tengely.

Az I.-III. tematikus tengelyek mellett a LEADER mint negyedik, horizontális tengely egy vagy több tengely célkitűzéseit érintő – a LEADER-megközelítés alapelveinek megfelelő – helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósítását támogatja. Ezáltal a LEADER-megközelítés teljességében áthatja a nemzeti vidékfejlesztési programot, ill. a fentebb leírtakkal összhangban a vidékfejlesztési politika egészét.

Az **ÚMVP végrehajtása** két rendszer szerint történik, egyrészt központilag irányított, felülről lefelé (top-down) kialakított támogatási rendszerben (I., II. és részben a III. tengely), másrészt alulról szerveződő (bottom-up), a **LEADER-megközelítés** alapelveinek megfelelően kialakított helyi vidékfejlesztési stratégiák mentén (nagy részben a III., ill. a IV., ún. LEADER-tengely) (KIS ÉS SZÉN KÖTELES, 2008). Mindez megfelel a vidékfejlesztési rendeletben foglaltaknak. A rendelet szerint ugyanis a tágabb értelemben vett vidékgazdaságra irányuló vidékfejlesztési intézkedéseket – mint a vidéken élők életminőségének javítása és a vidékgazdaság diverzifikálása (III. tengely) –, lehetőleg helyi fejlesztési stratégiákon keresztül kell végrehajtani. Továbbá a rendelet – tekintettel a LEADER-kezdemenyezés három programozási időszakának kedvező tapasztalataira – rendelkezik a LEADER-megközelítés szélesebb körben való alkalmazásáról a vidékfejlesztési programozás fő folyamatán belül, s ennek keretében egy különálló, LEADER-tengely kialakításáról.

A LEADER módszertan alkalmazása tehát – más tagországok nemzeti ill. regionális vidékfejlesztési programjához hasonlóan – részét képezi az ÚMVP végrehajtásának, hiszen a LEADER ill. a III. tengely forrásainak nagy részére a LEADER-típusú területi szerveződések az ún. helyi vidékfejlesztési közösségekből alakult előzetesen elismert vidékfejlesztési akciócsoportok tervezhették és készíthették el térségük **Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját (HVS)** (SZÉN KÖTELES, 2009). A tervezés célja a vidéki szereplők ösztönzése a térségük hosszú távú lehetőségeiről történő együttgondolkodásban, illetve a térség fenntartható fejlődésének integrált, innovatív stratégiák mentén történő

támogatása volt. Feladatuk az alulról jövő helyi kezdeményezések kidolgozása, rendszerbe foglalása, majd helyben történő döntés, a meghatározott keretösszeg elosztásáról. Mindezek révén a helyi szereplőkből álló, a vállalkozói, civil és közszféra tagjaiból összeálló vidékfejlesztési közösségek a fejlesztés ill. a fejlődés meghatározó szereplőivé váltak (Kis, 2006).

2008 őszén került sor az előzetesen elismert vidékfejlesztési akciócsoportok végleges elismerésére, a **LEADER Helyi Akciócsoportok (HACS)** kihirdetésére. Ezzel 96 előzetesen elismert helyi közösség kapta meg a jogot a HVS helyi szintű végrehajtásához. Ezt követően elkezdődhetett a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiákban foglaltak végrehajtása, melynek első lépcsőjét a 2008 októberében megnyíló pályázati rendszer jelentette. Az első pályázati forduló (első támogatási kérelem benyújtási időszak) során már a helyi szereplők fejlesztési elképzelései, egyedi projektötletei játszották a főszerepet, melyek megvalósulása megteremti a kapcsolatot a stratégiai célok és a konkrét tevékenységek, fejlesztések között. Mindehhez a térség szereplőinek aktív, konstruktív és együttműködő részvétele szükséges. Ennek keretében olyan konkrét fejlesztési elképzeléseken, kidolgozott projektötleteken alapuló pályázatok benyújtására és hatékony végrehajtására van szükség, ami összhangban áll a fejlesztési stratégiával és megfelel a LEADER-program filozófiájának.

A fentiekben felvázolt és röviden bemutatott többszintű értelmezés lehetőséget ad az egyes szintek integrálására, hiszen a vidékfejlesztési politika megvalósulása ezen egymásra épülő szintek cél-eszköz típusú megvalósulásaként értelmezhető, amit mindinkább áthat a LEADER-megközelítés. Ennek bizonyítéka, hogy a – *vidékfejlesztés új, innovatív megközelítéseinek kialakítása* érdekében bevezetett – program 1991-es, kísérleti célú beindítása óta, mára a főáramú vidékfejlesztési politika fontos elemévé vált, amit a közösségi kezdeményezésként indult program sikerei tettek lehetővé. A **LEADER** ugyanakkor nem csupán egy sikeres formája, módja a vidékfejlesztésnek, hanem egy **konceptió, egy modell**, ami átszövi, behálózza a vidékfejlesztési programozás és végrehajtás egészét, a szakpolitikától a projektek megvalósításáig, létrehozva ezzel a vidékfejlesztés LEADER-szemléletű paradigmáját.

A HACS-ok, mint belső fejlesztési tényezők szerepe és fontosabb feladatai a versenyképes és fenntartható vidékfejlesztés megvalósításában

A HVS végrehajtásában a *Helyi Akciócsoportok felelőssége és szerepe* kiemelkedő jelentőségű, éppen ezért a következőkben a HACS-ok fontosabb feladatait vesszük számba a Hódmezővásárhelyi kistérségben működő „A Vásárhelyi Vidék Jövőjéért Egyesület” (VVJE) példáján. A HACS-ok feladatainak tárgyalásánál támaszkodtunk a VVJE, mint Akciócsoport eddigi működése során szerzett személyes tapasztalatainkra. Utalva a korábban írottakra, a stratégia megvalósulásával kapcsolatban a HACS-ok legfontosabb szerepe a helyi szereplők, ill. a közösség cselekvőképességének fokozása, ami többféle feladat ellátását teszi szükségessé.

Mindenekelőtt szükséges leszögezni, hogy a stratégiában foglalt célok és prioritások a helyi szereplők által végrehajtott konkrét projektek formájában valósulnak meg. Ebből következően mindenképpen szükség van a projektgazdák által kimunkált és a HACS-okhoz beadott pályázatokra. A hatékony forrásfelhasználás ugyanakkor megköveteli, hogy olyan *magas színvonalú, releváns, előremutató, innovatív projektek* ill. pályázatok versenyezzenek a HACS-ok által koordinált fejlesztési forrásokért, amelyek összhangban állnak a fejlesztési stratégiáikkal és megfelelnek a LEADER-program filozófiájának. Egyaránt *fontos tehát a pályázatok mennyisége és minősége*. A megfelelő számú és minőségű pályázat szempontjából alapvető fontosságú a HVS-ben foglalt célok, prioritások és intézkedések megismertetése a helyi szereplőkkel. A tájékoztatás, a program

publicitása biztosítja, hogy a projektgazdák megismerhessék a stratégia által nyújtott lehetőségeket, és felkeltse a stratégiához kapcsolódó projektekben érintett helyi szereplők érdekeltségét. Mindez közvetve vagy közvetlenül, de befolyásolja a helyi szereplők döntéseit, s implicit módon a területi folyamatok alakulását.

Az előbbiekkal összhangban a VVJE tevékenységei között fontos szerepet kap a program és az Akciócsoport tevékenységeivel összefüggő *tájékoztatás biztosítása* a helyi és térségi médiákban. Az Egyesület negyedévente jelenteti meg LEADER Hírek című kiadványát, mely az összefogás és együttgondolkodás hangsúlyozása mellett tájékoztat a jogszabályváltozásokról, az Akciócsoport munkájáról, annak eredményeiről, a pályázati lehetőségekről, ezen túl a havonta megjelenő Országos és Régiós LEADER Hírmondó hasábjain is beszámol tevékenységeiről. Egyre látogatottabb a közösség saját honlapja (www.vasarhelyert.eu), ahol naprakész információk találhatók az Egyesület munkájáról, a pályázati lehetőségekről és feltételekről.

A stratégia megvalósításában kiemelt szerepet játszik a *helyi szereplők felkészültsége*, amely a stratégia nyújtotta lehetőségekre, jogi szabályozásra stb. vonatkozó információk átadásán túl más feladatokat is ró a HACS-okra. Ebből kifolyólag az Akciócsoport a HVS végrehajtásában közreműködők felkészítésére, projektjeik, pályázataik színvonalas kidolgozását és végrehajtását segítő *képzéseket szervez és tart* a pályázati és projektmenedzsment témakörökben. A heti rendszerességgel megtartott fogadóórákon a szakemberek személyre szabottan segítik a konkrét projektek előkészítését és kidolgozását, a feltételek, igények és lehetőségek figyelembevételével. A magas színvonalú projektek kidolgozása nemcsak a pályázati forrás elnyerésének esélyeit növeli, hanem a fejlesztések versenyképességének és hosszú távú fenntarthatóságának is záloga.

Bár a HACS-ok által koordinált fejlesztési források egyedi projekteket támogatnak, a stratégiában foglalt célok azonban csak akkor érhetők el, a program csak úgy lesz sikeres – összhangban a LEADER lényegével –, ha a fejlesztések *a térségben élők és az ott működő szervezetek együttműködésével* valósulnak meg. A fejlesztések *komplexitása* úgy érhető el, ha az egyedi projektötletek találkoznak, majd összekapcsolódva, egymásra épülve egy működő rendszert hoznak létre. A helyi szereplők együttműködése ugyanis lehetővé teszi fejlesztéseik ill. tevékenységeik összehangolását ill. összekapcsolását, ily módon elérhető, hogy ne különálló, egymástól elszigetelt projektek valósuljanak meg, hanem egy összefüggő rendszer, struktúra jöjjön létre.

A komplexitás elérésében a *Helyi Akciócsoport mint közösség-szervező erő* aktívan közreműködik. A közösség aktivizálását, a helyi cselekvők együttgondolkodására, együttműködésre sarkallását szolgálják a HACS által szervezett *fórumok, workshop-ok*. Példaként említjük a „Fogjunk össze I. Konferencia és Fórum A vidék turizmusáért” elnevezésű rendezvényt, melynek szervezésébe, a célcsoportok elérésébe bevonták Csongrád megye neves turisztikai szakembereit és szervezeteit, valamint a megye négy Akciócsoportját is. A fórum sikerességét bizonyítja a nagyszámú érdeklődő mellett, hogy a megjelentek egy közös turisztikai adatbázis létrehozásában egyeztek meg, mely minden, a megyében működő HACS honlapján elérhető lesz. A rendezvényen kezdeményezték, hogy a „Vidékfejlesztők Klubja” összejövetelein további közös turisztikai programcsomag kidolgozását vállalja fel az Egyesület, ill. keressen lehetőséget az ágazat szereplőinek további tájékoztatására, tapasztalat cseréjére. A következő, tervezett fórum témája a civil összefogás, valamint a vállalkozói kapcsolatok építése, melyek célja a helyi szereplők összehozása, komplex térségi együttműködések kialakítása. Az előbbieket mellett a HACS fontos feladata a térségből ill. az azon kívülről származó jó gyakorlatok elterjesztése és a térségben való megvalósításának ösztönzése, melyhez szintén jó terepet nyújtanak a fórumok és rendezvények. Ezen túlmenően a helyi szereplők találkozása és közös gondolkodása a projektek innovativitására is jó hatással van.

A vidékfejlesztés tudományos megalapozását szolgálják a HACS által, szakértők bevonásával készített *szakmai tanulmányok*, amelyek a helyi fejlesztés főbb stratégiai területeit ölelik fel. A HACS eddig négy tanulmány elkészítését hagyta jóvá a következő területeken: turisztikai potenciálok feltérképezése, társadalmi részvétel és civil aktivitás vizsgálata, tájhasználat vizsgálata, valamint a versenyképes és fenntartható fejlődés összefüggéseinek komplex vizsgálata. Ugyancsak e célt szolgálja a HACS együttműködése a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Karának Vidékfejlesztési Munkacsoportjával, mely tudományos háttérével a magas szintű szakmai munkát támogatja.

A HACS-ok többféle feladatának ellátásához kapcsolódik a fejlesztésben érintett ill. érdekelt *helyi és térségen kívüli szereplőkkel folytatott kapcsolattartás, hálózatépítés és együttműködés*. Ezek a tevékenységek hozzájárulnak az információk hatékonyabb elterjesztéséhez, a jó gyakorlatok és tapasztalatok átadásához, az innovációk terjedéséhez, az együttműködések ösztönzéséhez.

A Hódmezővásárhelyi kistérségben a Helyi Akciócsoport, a VVJE, ill. annak Munkaszervezete az *SZTE Mezőgazdasági Karának Takács Ferenc Képző Központjában* működik. A Képző Központ *a térség vidékfejlesztési központjaként* funkcionál, s több agrár- és térségfejlesztésben érintett szervezetnek és tevékenységnek ad otthont, ami példa értékű. A HACS Munkaszervezete mellett a Központban működik a Helyi Vidékfejlesztési Iroda, az Új Magyarország Fejlesztési Terv Tanácsadói Hálózat kistérségi irodája, a Területi Szaktanácsadási Központ, valamint az Agrármodernizációs és Régiófejlesztési Alapítvány. A Központ emellett kistérségi, megyei, sőt regionális találkozóhely, a HACS-ok és HVI-k együttműködésének helyszínéül is szolgál. Emellett képzések, konferenciák és más szakmai rendezvények szervezésének és megrendezésének otthona. Itt tart rendszeres fórumokat a Vidékfejlesztők Klubja, valamint itt tevékenykedik az SZTE MGK Vidékfejlesztési Munkacsoportja is. Mindez jó alapul szolgál a HACS hálózatépítő és együttműködést segítő tevékenységéhez.

A fentiekben részletezett feladatok ellátása nagymértékben hozzájárul a stratégia ill. a vidékpolitikai célok helyi szintű megvalósulásához, mely *a közösség hosszú távú életképességét és jólétét szolgálja*.

Fontosnak tartjuk azonban megjegyezni, hogy a HACS-ok működése és a LEADER-módszer alkalmazásának sikere nagymértékben múlik a vidékfejlesztési program megvalósítását irányító Minisztérium és az abban közreműködő szervezet, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) jogszabályalkotó- és alkalmazó, valamint együttműködő és koordináló szerepétől. A LEADER pályázati rendszer központi működését érő kritikák, mint a pályázatok kiírása, benyújtása és értékelése körüli anomáliák, a pályázati adminisztráció nehézségei, a működésfinanszírozási problémák, stb., rámutatnak a rendszer azon hibáira, amelyek nehezítik a HACS-ok működését, ill. rontják a helyi fejlesztőmunka hatékonyságát. A problémák és ellentmondások szükséges kiküszöbölésével a jövőben remélhetőleg javulni fog a rendszer működésének hatékonysága, s eloszanak a Leader-megközelítés hazai alkalmazása fölött felgyülekezett viharfelhők.

KÖVETKEZTETÉSEK

Mint láttuk, a vidékfejlesztési politikát érvényre juttató intézményrendszer fontos elemei – a LEADER-program keretében – a vidéki térségekben Európa-szerte megalakult fejlesztő szervezetek, *a HACS-ok, melyek feladata a fenntartható fejlődésre irányuló helyi stratégiák kialakítása és végrehajtása*. A HACS-ok által készített, a helyi erőforrásokra és igényekre alapozott fejlesztési stratégiák a versenyképes és fenntartható

vidékfejlesztés megvalósulását célul kitűző európai vidékfejlesztési politika eszköztárának fontos építőköveit jelentik, ugyanis a LEADER-típusú vidékfejlesztési beavatkozások megalapozott megvalósításának, s a fejlesztési források hatékony felhasználásának egyaránt alapfeltétele a megfelelően kidolgozott Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák megléte. Az előbbiekből adódóan, működésükkel a *HACS-ok, mint belső fejlesztési tényezők*, fontos szerepet játszanak a vidékpolitikai célok helyi szintű megvalósításában.

A vidéki térségek fejlődésének egyik nagy kérdése, hogy az ott élők és az ott tevékenységet végző szervezetek milyen mértékben és milyen módon hasznosítják az adott térségben rendelkezésre álló, helyi vagy a térségen kívülről megszerezhető erőforrásokat (pl. fejlesztési források). A fejlesztési források megszerzése –, mely térségi szinten esetünkben a HVS 2008-as megalkotásához, ill. elfogadásához köthető – tehát önmagában nem elegendő, szükség van a források hatékony felhasználására is, ami egyben a stratégia hatékony végrehajtását is jelenti. A HACS-ok szerepe a források hatékony felhasználásában – összhangban a stratégia megvalósításával – azonban nem ér véget a tervezéssel, a (kis)térségi fejlesztési stratégiák kialakításával. Mivel a források felhasználása, a konkrét tevékenységek, fejlesztések megvalósulása projektszinten történik, *szükség van a helyi szereplők kapacitásépítésére, cselekvőkészségének fokozására a fejlesztési források sikeres és hatékony felhasználásának megalapozásához*. A stratégia hatékony végrehajtása, az adott vidéki térség fejlődésének előmozdítása tehát folyamatos, aktív munkát igényel, melynek során a HACS-oknak térségük fejlődésének valós szervező erőivé kell válniuk.

IRODALOMJEGYZÉK

- AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA (2005): A TANÁCS 1698/2005/EK RENDELETE (2005. szeptember 20.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 48. évfolyam, 2005. október 21. L277. 40 p.
- AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA (2006): A TANÁCS HATÁROZATA (2006. február 20.) a vidékfejlesztésre vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról (2007–2013 közötti programozási időszak) 2006/144/EK. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 49. évfolyam, 2006. február 25. L55. pp. 20-29.
- FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM (2007A): Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013). Budapest, http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200701/umvst_01_12_hivatalosan_benyujtott.pdf. 124 p.
- FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM (2007B): Új Magyarország Vidékfejlesztési Program. Budapest, http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200804/umvp_20080402.pdf. 520 p.
- KIS K. (2006): Vidékfejlesztés és a vidékgazdaság. Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Dél-alföldi Regionális Szaktanácsadási Központ, Hódmezővásárhely. 72 p.
- KIS K. - SZEKERESNÉ KÖTELES R. (2008): A negyedik generációs LEADER-tervezés tapasztalatai a Hódmezővásárhelyi kistérségben. A Falu. XXIII. évfolyam, 3. szám. pp. 17-29.
- SZEKERESNÉ KÖTELES R. (2009): A fenntarthatóság szempontjait figyelembe vevő térségi versenyképesség megteremtésének lehetőségei a Hódmezővásárhelyi kistérségben. In: Tavaszai Szel Konferenciakiadvány 2009. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Szeged. pp. 91-97.